OVER DE
MUUR
UNITED
CIVILIANS
FOR PEACE

INTRODUCTIE

Op 9 juli 2004 oordeelde het Internationaal Gerechtshof in een advies dat de muur die door Israël wordt gebouwd op de Westelijke Jordaanoever in strijd is met het internationale recht. De muur staat namelijk niet op de Groene Lijn, maar op Palestijns grondgebied.

Volgens Israël is de muur nodig om zelfmoordaanslagen tegen te gaan. Maar als veiligheid het belangrijkste argument is voor het bouwen van de muur, waarom wordt hij dan niet gebouwd op de Groene Lijn? Een muur op de grens tussen Israël en de Westelijke Jordaanoever is korter en makkelijker te verdedigen. Door de huidige route van de muur worden honderdduizenden Palestijnen *de facto* bij Israël ingesloten.

DE GROENE LIJN

Met de term "Groene Lijn" worden de wapenstilstandsgrenzen bedoeld die na de oorlog van 1948 zijn afgesproken tussen Israël, Jordanië en Egypte. De Groene Lijn vormt de grenzen van de Westelijke Jordaanoever, Oost-Jeruzalem en de Gazastrook.

De muur heeft een grote invloed op het dagelijks leven van Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever, inclusief Oost-Jeruzalem. Door de route van de muur worden grote stukken Palestijns land geannexeerd, worden nederzettingen bij Israël ingesloten en wordt de bewegingsvrijheid van Palestijnen ernstig beperkt. Ook het vredesproces heeft te lijden onder de bouw van de muur. Politieke analisten vrezen dat met de bouw van de muur de grens tussen Israël en een toekomstige Palestijnse staat eenzijdig wordt vastgelegd op een manier die de levensvatbaarheid van deze staat tegengaat.

Volgens het Internationaal Gerechtshof dragen alle naties de verantwoordelijkheid om te zorgen voor de naleving van de uitspraak over de muur. Hierover zegt het Hof: *"Alle naties zijn verplicht de illegale situatie die door de bouw van de muur is ontstaan niet te erkennen en geen hulp of assistentie te verlenen die deze situatie in stand houdt…"*

Nadat het Internationaal Gerechtshof haar advies had uitgebracht, nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een resolutie aan waarin Israël werd opgeroepen om gevolg te geven aan de uitspraak van het Hof. Israël heeft hier tot op heden geen gehoor aan gegeven.

Verdere internationale druk is tot nu toe uitgebleven. Israël gaat ongehinderd door met het bouwen van de muur, grotendeels op bezet Palestijns gebied.

MUUR?

In deze brochure gebruiken we het woord 'muur', de term die ook door de Verenigde Naties en het Internationaal Gerechtshof wordt gebruikt. De muur bestaat niet in zijn geheel uit betonnen platen. Het grootste deel van de route is een brede strook (ongeveer 50 meter breed) van hek, prikkeldraad, patrouillewegen, greppels, zand en een elektronisch observatiesysteem.

DE ISRAËLISCH-PALESTIJNSE KWESTIE - PAG 4
DE MUUR – DE FEITEN - PAG 6
PERSOONLIJKE VERHALEN - PAG 8, 12 EN 18
GEVOLGEN VAN DE MUUR - PAG 10
ISRAËL - PAG 9
CASUS QALQILIYA - PAG 13
GRAFFITI - PAG 14
HET INTERNATIONALE RECHT - PAG 16
NEDERLAND - PAG 19
VEELGESTELDE VRAGEN - PAG 20

HET INTERNATIONAAL GERECHTSHOF

Het Internationaal Gerechtshof (International Court of Justice, ICJ) is het belangrijkste gerechtelijke orgaan binnen de Verenigde Naties. De 15 rechters van het Gerechtshof worden gekozen door de VN-Veiligheidsraad. Het Internationaal Gerechtshof spreekt zich uit over rechtsgeschillen tussen landen, maar kan op verzoek van VN-organen ook een advies uitbrengen. Het advies over de muur is op verzoek van de Algemene Vergadering van de VN tot stand gekomen.

DE ISRAËLISCH-PALESTIJNSE KWESTIE

HISTORISCH PALESTINA

Het gebied dat tegenwoordig Israël, de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever (inclusief Oost-Jeruzalem) omvat. Van 1922 tot 1947 viel dit gebied onder Brits mandaat.

IN 1917 beloven de Britten in de Balfour Verklaring een "Joods nationaal tehuis in het mandaatgebied Palestina". Aan het einde van de 19e eeuw was in Europa de Zionistische beweging tot stand gekomen. Vanaf deze periode nam het aantal Joden dat naar Palestina emigreert sterk toe. In 1922, bij aanvang van het Britse mandaat, bestaat 11 procent van de inwoners van historisch Palestina uit Joden. 89 Procent van de bevolking bestaat uit (islamitische en christelijke) Palestijnen. In 1945 is het aantal Joden gegroeid tot 31 procent. 69 Procent van de inwoners zijn Palestijnse moslims en christenen. Mede door de belofte in de Balfour Verklaring en de toenemende immigratie van Joden naar Palestina beseffen de Palestijnen wat de gevolgen zijn van deze immigratie voor hun land en leven. De spanningen tussen de Joodse en Palestijnse bevolkingsgroepen lopen hoog op.

IN 1947 besluiten de Britten om de verantwoordelijkheid voor het mandaatgebied Palestina over te dragen aan de Verenigde Naties. De VN wil het gebied verdelen in twee staten: een Joodse staat op 55% van het grondgebied en een Palestijns-Arabische staat op 40%. De overige 5%, Jeruzalem en Bethlehem, zou onder internationaal toezicht gesteld worden. De Palestijnen en de omringende Arabische landen wijzen dit plan af. Omdat de Palestijnen op dat moment tweederde van de bevolking uitmaken en 93% van het land bezitten, is deze verdeling voor hen niet aanvaardbaar.

IN MEI 1948 wordt de staat Israël eenzijdig uitgeroepen door David Ben-Gurion. Er breekt een oorlog uit tussen de nieuwe staat Israël en de omringende Arabische landen. Israël wint de oorlog en verovert grote stukken land bovenop het gebied dat door de VN was toegezegd in het verdelingsplan van 1947. De staat Israël omvat nu 78% van historisch Palestina. Na de wapenstilstand in 1949 worden deze grenzen, de Groene Lijn, door de internationale gemeenschap gezien als de nieuwe Israëlische grenzen. Israël zelf heeft tot nu toe haar grenzen niet vastgelegd. De Westelijke Jordaanoever, inclusief Oost-Jeruzalem, wordt geannexeerd door Jordanië, de Gazastrook wordt bezet door Egypte.

IN 1967 valt Israël Egypte, Jordanië en Syrië aan, mede omdat Egypte het Suezkanaal heeft genationaliseerd. Israël verovert en bezet in deze oorlog de Gazastrook, de Sinaï-woestijn (Egypte), de Westelijke Jordaanoever (inclusief Oost-Jeruzalem) en de Golan Hoogvlakte (Syrië). Oost-Jeruzalem wordt geannexeerd door Israël, de rest van de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook worden onder militair bestuur geplaatst. Tot op de dag van vandaag zijn de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever (inclusief Oost-Jeruzalem) bezet door Israël. Sinds 1981 is de Golan Hoogvlakte door Israël geannexeerd. De Israëlische annexatie van Oost-Jeruzalem en de Golan Hoogvlakte wordt internationaal niet erkend.

Vanaf het uitbreken van de tweede intifada (2000) tot juni 2009 zijn bijna 6000 Palestijnen gedood door het Israëlische leger. Door aanslagen, uitgevoerd door militante Palestijnse groeperingen, zijn in dezelfde periode ruim 500 Israëliërs om het leven gekomen.

IN 1993 ondertekenen Israël en de PLO (Palestine Liberation Organization) de Oslo-akkoorden. Hierin wordt vastgelegd dat Israël haar leger terug zal trekken uit de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook. De Palestijnen krijgen geleidelijk zelfbestuur in deze gebieden. De Palestijnse Autoriteit (het autonome Palestijnse gezag in delen van de bezette gebieden) wordt opgericht.
In de Oslo-akkoorden wordt afgesproken dat er in de volgende vijf jaar wordt onderhandeld over een permanente overeenkomst. Deze belofte wordt niet nagekomen. Tijdens deze periode neemt de bouw van Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied sterk toe. De bewegingsvrijheid van Palestijnen in de bezette gebieden wordt beperkt door de checkpoints en wegblokkades die Israël daar installeert. Sinds het uitbreken van de tweede intifada in 2000 wordt de bewegingsvrijheid nog verder beperkt door nieuwe checkpoints, wegblokkades, de bouw van de muur en wegen die niet toegankelijk zijn voor Palestijnen.

DE MUUR DE FEITEN

- In juni 2002 geeft de Israëlische regering het startsein voor de bouw van een muur op de bezette Westelijke Jordaanoever. Het grootste deel van de muur, zo'n 87%, loopt niet langs de Groene Lijn, maar door bezet Palestijns gebied. De muur omcirkelt tachtig Israëlische nederzettingen en sluit hen *de facto* in bij Israël. Mede daarom zal de muur na voltooiïng 723 kilometer lang zijn, terwijl de Groene Lijn slechts 315 kilometer lang is.
- De muur bestaat niet in zijn geheel uit betonnen platen. Van de 51% muur (362 kilometer) die in 2007 is gebouwd, bestaat 42 kilometer uit betonnen platen en 320 kilometer uit 50-meter brede stroken van hek, prikkeldraad, patrouillewegen, greppels, zand en een elektronisch observatiesysteem. De betonnen platen zijn maximaal 9 meter hoog. Dit is een stuk hoger dan de Berlijnse muur, die 4 meter hoog was.
- In mei 2008 was 56,6% van de geplande route van de muur gebouwd. Israël is begonnen met de bouw van 9,1% van de rest van de geplande route.
- Door de muur worden Palestijnse gemeenschappen van elkaar gescheiden en krijgen veel boeren moeilijk toegang tot hun land. 9,8% van het Palestijnse grondgebied wordt door de muur geïsoleerd van de rest van de Westelijke Jordaanoever. Dit gebied ligt ten westen van de muur en wordt feitelijk ingelijfd bij Israël.
- Ongeveer 285.000 Palestijnen wonen tussen de (geplande) route van de muur en de Groene Lijn. Hiervan wonen 250.000 Palestijnen in Oost-Jeruzalem en 35.000 in andere delen van de Westelijke Jordaanoever.
- Door de route van de muur worden de grote nederzettingen, inclusief ongeveer 385.000 Israëlische kolonisten *de facto* ingelijfd bij Israël. Dit is 80% van het totale aantal kolonisten.
- 28 Palestijnse gemeenschappen worden aan drie kanten door de muur omsingeld. Deze gemeenschappen hebben in totaal zo'n 125.000 inwoners.
- Ongeveer 26.000 Palestijnen in 8 gemeenschappen zullen aan alle kanten door de muur worden omringd. Zij worden slechts door een tunnel of weg verbonden met andere delen van de Westelijke Jordaanoever.
- Van de ene naar de andere kant van de muur reizen om bijvoorbeeld landbouwgrond te bewerken, kan door een aantal poorten die in de muur zijn aangebracht. Palestijnen mogen deze doorgangen alleen gebruiken als ze hier een vergunning voor hebben. Vergunningsaanvragen worden vaak afgewezen om veiligheidsredenen of omdat de aanvrager niet voldoende bewijs heeft om aan te tonen dat hij of zij eigenaar is van een stuk land aan de andere kant van de muur. Een vergunning garandeert niet dat je de poort kunt gebruiken. Wanneer Israël het gehele gebied afsluit, zijn ook de vergunningen voor gebruik van de poorten niet meer geldig. Veel Palestijnen moeten lang reizen om bij een doorgang te komen.
- In de muur zijn 8 checkpoints en 63 poorten aangebracht die kunnen worden gebruikt door boeren. Slechts één van deze poorten is 24 uur per dag open. Elf poorten zijn dagelijks korte tijd geopend, twaalf poorten zijn alleen geopend tijdens het olijfseizoen (oktober tot december), negen poorten zijn één tot drie keer per week geopend (tijdens het olijfseizoen iets vaker) en dertig poorten worden alleen geopend nadat hier afstemming over heeft plaatsgevonden met het Israëlische leger. Door deze omstandigheden wordt het voor boeren erg moeilijk om hun land nog te bewerken. Slechts 20% van de Palestijnen die eerder hun land aan de westelijke kant van de muur bewerkten, krijgt nu nog een vergunning om hun land te bezoeken.

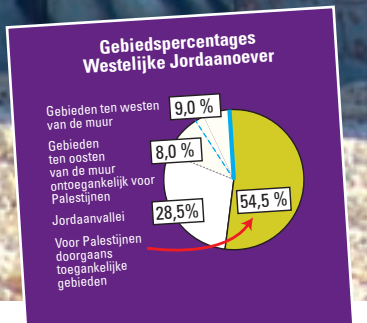

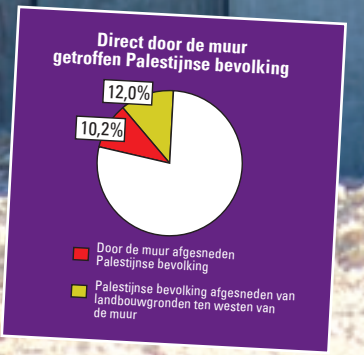

DE MUUR IN GAZA

Niet alleen de Westelijke Jordaanoever, maar ook de Gazastrook wordt omgeven door een muur. Na het ondertekenen van de Oslo-akkoorden in 1993 bouwde Israël een muur langs de grens tussen Gaza en Israël en langs de grens tussen Gaza en Egypte. Hierdoor is de Gazastrook geheel omringd door een muur. Aan de Palestijnse kant van de muur heeft Israël een bufferzone van één kilometer ingesteld. Langs de grens tussen Gaza en Egypte is de bufferzone 200 tot 300 meter breed.

In 2005 heeft het Israëlische leger zich teruggetrokken uit de Gazastrook en de ongeveer 8000 Joodse kolonisten die er woonden geëvacueerd. Sindsdien is het Israëlische leger niet meer fysiek aanwezig in Gaza, maar Israël houdt nog steeds de controle over het bevolkingsregister, de grenzen, de zee en de lucht. Ook het goederen- en personenverkeer van en naar de Gazastrook valt onder Israëlische controle. Reizen van de Gazastrook naar de Westelijke Jordaanoever en andersom kan alleen met toestemming van de Israëlische militaire autoriteiten. Ook voert Israël nog steeds aanvallen uit op de Gazastrook, zoals tijdens de oorlog in januari 2009.

Kaart: © Jan de Jong

ELK 32 JAAR

“Ik ben geboren en getogen in Israël, mijn familie komt uit West-Jeruzalem. Mijn zusje, Smadar, is in 1997 omgekomen bij een zelfmoordaanslag in Jeruzalem. Ze was toen 14 jaar oud en op weg naar school. Nadat ze was overleden wilde ik niet meer terug naar het normale leven. Ik dacht, er is iets verschrikkelijk mis met dit leven en ik ben niet bereid om terug te gaan. Dit leven is niet normaal.

Ik was erg boos en verdrietig, maar daar bleef het niet bij. Ik vind dat mijn zusje meer moet zijn dan alleen een reden om kwaad te zijn, te haten of om bang te zijn. De aanslag in Jeruzalem werd gezien als een aanval op ons land, waar Israël met wraak op zou moeten reageren. Op deze manier zou onze eer worden bewaard. Maar ik was mijn eer niet kwijt, ik miste alleen mijn zusje. Door me te richten op wraak zou ik iets verschrikkelijks doen met haar nagedachtenis.

Mijn zusje is niet gestorven voor de vrijheid en de veiligheid van Israël. Ze is niet gestorven omdat Palestijnen van nature moorddadig zijn, of omdat de islam een gewelddadige religie is, of vanwege de *clash of civilizations*. Mijn zusje is gestorven omdat er sprake is van bezetting. Ze is gestorven vanwege een politiek conflict over een stuk land.

Toen ik zag dat voorstanders van de muur een foto van mijn zusje gebruikten toen ze protesteerden tegen de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof was ik erg geschokt. Ze gebruikten de naam van onze familie om te rechtvaardigen wat Israël doet in de bezette Palestijnse gebieden.

Ik ben actief bij Combatants for Peace, een groep van Palestijnse en Israëlische ex-strijders. We proberen voormalige Israëlische soldaten en Palestijnse strijders bijeen te brengen om met elkaar over vrede te praten. We praten met Israëliërs en Palestijnen in buurthuizen, op scholen of bij mensen thuis. Daarnaast protesteren we samen tegen het vernietigen van Palestijnse huizen door het Israëlische leger, tegen de muur en tegen de bezetting. We doen alles samen. Want voor vrede heb je, net als voor een huwelijk of voor een dans, twee partijen nodig.”

ISRAËL

De Israëlische regering noemt de muur een veiligheidshek en geeft het tegengaan van zelfmoordaanslagen als argument voor de bouw van de muur. Volgens Israël zou de muur het voor militante Palestijnse organisaties die aanslagen in Israël willen plegen moeilijk, zo niet onmogelijk maken om Israël binnen te komen. De muur wordt gepresenteerd als een tijdelijke maatregel. Ondanks het feit dat de muur een miljardenproject is, zegt Israël dat het bouwwerk kan worden afgebroken of verplaatst zodra er een vredesovereenkomst is bereikt met de Palestijnen. De Israëlische regering ontkent dat de muur, door de gekozen route in bezet gebied en de inlijving van nederzettingen, vooruitloopt op die onderhandelingen door eenzijdig een toekomstige grens vast te leggen.

ISRAELISCH HOOGGERECHTSHOF

In februari 2004, nog vóór de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof, hebben inwoners van een aantal Palestijnse dorpen ten noordwesten van Jeruzalem zich gewend tot het Israëlisch Hooggerechtshof. Zij maakten bezwaar tegen de geplande route van de muur door hun gebied. Het Hooggerechtshof oordeelde dat dertig van de veertig kilometer van de geplande route illegaal was en moest worden veranderd. Volgens het Hooggerechtshof brengt de gekozen route *“de lokale bewoners ernstige en acute schade toe en schendt zij hun rechten onder het humanitaire en het internationale recht”*. De uitspraak gaat over een gebied waarin circa 35.000 Palestijnen wonen. Veel van hen dreigden te worden geïsoleerd van hun land en boomgaarden. Het Hooggerechtshof oordeelde dat door de route van de muur het recht op bewegingsvrijheid ernstig werd geschonden en de leefbaarheid voor de bewoners werd geschaad. Hierdoor zouden dorpen als het ware in een “wurggreep” worden geplaatst.

In het oordeel nam het Israëlisch Hooggerechtshof het standpunt in dat de Israëlische regering in principe en omwille van de veiligheid een barrière mag bouwen op de bezette Westoever. Deze opvatting wordt niet gedeeld door de rechters van het Internationaal Gerechtshof: zij beschouwen een muur (of barrière) in bezet gebied per definitie als illegaal. Door de muur worden op de Westelijke Jordaanoever (inclusief Oost-Jeruzalem) omstandigheden gecreëerd die kunnen leiden tot een permanente situatie. Dit komt neer op *de facto* annexatie. Dit is verboden volgens het internationale recht.

Het Israëlische Hooggerechtshof heeft een aantal uitspraken gedaan over de route van de muur. In 2005 oordeelde het Hooggerechtshof dat de muur nabij Alfei Menashe moest worden verplaatst, om te voorkomen dat een aantal Palestijnse dorpen wordt omsingeld door de muur. In 2007 bepaalde het Israëlisch Hooggerechtshof dat de route van de muur bij Bil’in moest worden gewijzigd omdat de geplande route vooruit liep op de uitbreiding van de nabijgelegen nederzetting Modi’in Illit, die nog niet was goedgekeurd.

GEVOLGEN VAN DE MUUR

De bouw van de muur heeft een zware impact op het dagelijks leven van Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever (inclusief Oost-Jeruzalem). Door de muur, de checkpoints, de nederzettingen en wegen die alleen toegankelijk zijn voor auto's met een Israëlisch kenteken wordt de Westelijke Jordaanoever opgedeeld in kleine, afgesloten stukken land. De bewegingsvrijheid van Palestijnen wordt beperkt, gemeenschappen worden van elkaar gescheiden en veel boeren krijgen moeilijk toegang tot hun land.

De beperking van bewegingsvrijheid en de annexatie van land worden niet alleen veroorzaakt door de bouw van de muur, maar ook door checkpoints, wegversperringen, nederzettingen en blokkades. De Israëlische antropoloog en vredesactivist Jeff Halper noemt dit de *Matrix of Control*. Hiermee beschrijft hij het systeem van beperkingen waarmee Palestijnen worden ingesloten.

Onderdeel van de *Matrix of Control* is het bouwen van permanente objecten, zoals wegen en nederzettingen, waardoor de bezetting moeilijk is terug te draaien. De belangrijkste aspecten hiervan zijn:

- **De onteigening van Palestijns land.** Israël onteigent Palestijns land op de Westelijke Jordaanoever (inclusief Oost-Jeruzalem) voor de bouw van nederzettingen, militaire installaties, natuurreservaten, infrastructuur en verbindingswegen die alleen toegankelijk zijn voor auto's met een Israëlisch kenteken. Hierdoor wordt zo'n 24% van de Westelijke Jordaanoever en 89% van Oost-Jeruzalem in beslag genomen.
- **De bouw van nederzettingen.** Op de Westelijke Jordaanoever, inclusief Oost-Jeruzalem, zijn in totaal 133 Israëlische nederzettingen gebouwd. Daarnaast zijn er nog ongeveer 100 *outposts*. *Outposts* zijn kleine nederzettingen die óók door de Israëlische regering als illegaal worden gezien. Volgens het internationale recht zijn alle ± 233 nederzettingen illegaal, omdat het niet is toegestaan dat een staat haar eigen bevolking overbrengt naar bezet gebied. In totaal wonen er circa 485.000 kolonisten op de Westelijke Jordaanoever, inclusief Oost-Jeruzalem.
- **Wegen die niet toegankelijk zijn voor Palestijnen.** De Israëlische mensenrechtenorganisatie B'Tselem berekende in juli 2008 dat 430 kilometer van de wegen op de Westelijke Jordaanoever niet of beperkt toegankelijk zijn voor Palestijnen. 137 Kilometer van deze wegen is alleen toegankelijk voor auto's met een Israëlisch kenteken. Palestijnen die in Oost-Jeruzalem wonen mogen in een auto met een Israëlisch kenteken rijden; Palestijnen die op de rest van de Westelijke Jordaanoever wonen mogen dit niet. Deze wegen zijn voor hen dus niet toegankelijk. 293 Kilometer weg is voor hen alleen toegankelijk als ze een vergunning hebben om op deze wegen te rijden.
- **Checkpoints en obstakels.** Op de Westelijke Jordaanoever (inclusief Oost-Jeruzalem) zijn een groot aantal checkpoints en wegversperringen die het voor Palestijnen zeer moeilijk maken om te reizen. De VN-organisatie OCHA meldt dat er in mei 2009 sprake was van 634 fysieke obstakels, waarvan 93 bemande checkpoints en 541 onbemande obstakels. Palestijnen uit de Westelijke Jordaanoever hebben een vergunning nodig om door de checkpoints of langs de wegblokkades te reizen.
- **Controle over waterbronnen.** Hoewel het volgens het internationale recht verboden is om als bezettende macht gebruik te maken van de bronnen en grondstoffen van het bezette land, gaat slechts 20 procent van het water op de Westelijke Jordaanoever naar de Palestijnen die er wonen. Een Israëlische kolonist gebruikt per jaar gemiddeld 540 m^3 water, terwijl een Palestijn op de Westelijke Jordaanoever gemiddeld 150 m^3 per jaar gebruikt.

De muur is een onderdeel van de *Matrix of Control*. Door het systeem van checkpoints, wegblokkades en andere beperkingen wordt niet alleen het dagelijks leven van Palestijnen bemoeilijkt, maar is het ook vrijwel onmogelijk om een levensvatbare Palestijnse economie te ontwikkelen.

GEZONDHEID

De toegang tot diverse klinieken en ziekenhuizen is door de muur en het netwerk van checkpoints beperkt. Voor patiënten die specialistische zorg nodig hebben, is het zeer moeilijk om het ziekenhuis te bereiken. Ook voor sommige vrouwen in bepaalde gebieden die moeten bevallen, leveren de muur en de checkpoints grote problemen op. Duizenden vrouwen hebben niet of niet op tijd medische faciliteiten voor pre- of postnatale zorg kunnen bereiken. Zo komt het voor dat zwangere vrouwen gedwongen zijn om bij checkpoints aan de kant van de weg te bevallen (55 bekende gevallen) en hebben verscheidene vrouwen hun baby's verloren (20 bekende gevallen) omdat Israëlische militairen hen de doorgang ontzegden. Het merendeel van dit soort gevallen wordt overigens niet gemeld of geregistreerd.

HIDA
14 JAAR

"Ik woon in Nu'man, een Palestijns dorp in de buurt van Jeruzalem en zit in de eerste klas van de middelbare school. Elke ochtend loop ik naar school en ga ik door een toegangspoort met een metaaldetector aan het begin van het dorp. Op de terugweg moeten we er weer doorheen en worden ook onze tassen gecontroleerd. Ik probeer kleren te dragen waar geen metaal in zit zodat de detector niet afgaat, anders moet ik mij uitkleden.

Laatst liep ik samen met mijn vriendin Saffa terug naar huis na een examen. We werden gecontroleerd bij de poort en liepen door naar het dorp. We waren aan het praten over het hek om het dorp. Toen we ongeveer honderd meter bij de poort vandaan waren vertelde Saffa mij dat je geëlektrocuteerd wordt en dood gaat als je het hek aanraakt. Ik vertelde haar dat ik het niet geloofde, anders hadden er wel waarschuwingsborden gehangen. We discussieerden erover en ik zei dat ik het hek zou aanraken om te laten zien dat ze het mis had. Ik liep naar het hek, Saffa bleef een eindje achter me staan. Ik raakte het hek één keer aan en ging terug naar Saffa.

Thuis heb ik me omgekleed. Tien minuten later kwam mijn zus Hiya in paniek thuis. Ze vertelde dat het Israëlische leger vragen stelde over mij. Ik geloofde haar niet. Ik liep naar buiten, waar vijf agenten stonden te wachten. Ik was heel erg bang. Eén van hen vroeg of ik het metaaldraad had aangeraakt. Ik zei dat ik dat had gedaan en hij vroeg me met hem mee te komen. Op dat moment kwam mijn vader thuis en hij begon te discussiëren met de agenten. Mijn vader zei dat ze mij niet mee mochten nemen. Saffa stond in de tuin, die omringd was door de grenspolitie. De politie beval Saffa en mij in de jeep te gaan. Mijn vader ging ook in de jeep zitten.
Na lang wachten brachten ze ons een kamer binnen. Een ondervrager vroeg me waarom ik het hek had aangeraakt. Ik vertelde dat ik wilde zien of er spanning op stond. Hij zei dat het verboden was het hek aan te raken. Daarna vertelde hij dat hij een dossier over mij zou openen en dat ik voor zes maanden naar de gevangenis zou gaan. Ik reageerde: "Okee". Hij antwoordde: "Waar ben je mee bezig? Vind je het niet erg om naar de gevangenis te gaan? Je moet weten dat we wel jongere mensen naar de gevangenis sturen."

Uren later lieten ze ons gaan. Ik was moe en ik had honger. Gelukkig hoefde ik de volgende dag niet naar school, dus ik kon thuis blijven en studeren voor mijn toets."

CASUS

QALQILIYA

Qalqiliya is één van de gemeenschappen die door de bouw van de muur bijna helemaal wordt geïsoleerd. De stad in het noordwesten van de Westelijke Jordaanoever heeft ongeveer 38.000 inwoners. Door de bouw van de muur wordt de landbouwgrond van veel boeren uit Qalqiliya ingelijfd bij Israël.

Om hun land te kunnen bereiken moeten deze boeren door één van de doorgangen in de muur. Hiervoor hebben zij een vergunning nodig van de Israëlische militaire autoriteiten. Het wordt voor boeren steeds moeilijker om een vergunning te krijgen. Zelfs als ze een vergunning hebben, is het moeilijk om hun land te bereiken, want de toegangspoorten zijn slechts beperkt geopend.
Steeds vaker worden vergunningsaanvragen afgewezen. Vaak wordt geen vergunning verleend omdat de eigenaar geen bewijs heeft van landbezit, of omdat de aanvrager van de vergunning geen directe relatie heeft met de eigenaar van het land. Dit is een groot probleem, omdat de hele familie meewerkt bij de oogst: vrouwen, broers, zussen, kinderen, kleinkinderen, nichten en neven. Doordat tweedegraads familieleden vaak de toegang tot het land wordt ontzegd, wordt het boeren zeer moeilijk gemaakt om hun land nog te onderhouden. Hierdoor verliezen ze inkomsten en stijgt de werkloosheid.

Vanwege de gecompliceerde procedure en de willekeur in het verstrekken van vergunningen hebben sommige boeren de moed opgegeven en besloten om geen vergunning meer aan te vragen. Ook andere redenen zoals vernedering, gebrek aan benodigde documenten, het feit dat een vergunning geen doorgang garandeert, dat boeren geen gereedschap mee mogen brengen en de hoge kosten spelen hierbij een rol.

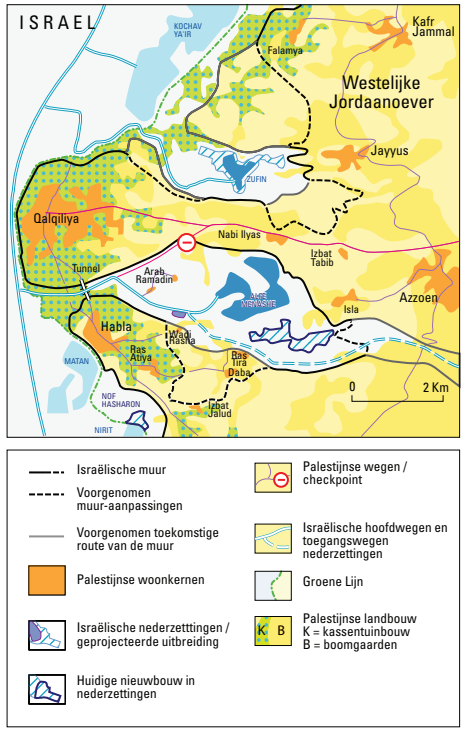

Volgens Ottomaanse wetgeving uit 1858 is het land van historisch Palestina verdeeld in vijf categorieën. Het grootste deel van het land is *miri land*. Dit land behoorde toe aan de Ottomaanse Sultan. In ruil voor belasting over de opbrengsten van het land konden boeren bezitsrecht verdienen. Dit recht was erfelijk en verkoopbaar. Het recht verviel zodra de boer het land langer dan drie jaar niet had bewerkt. Tijdens het Britse Mandaat en onder de Jordaanse regering werden de *miri landen* langzaam als particulier bezit geregistreerd, maar in 1967 was pas een derde van het *miri land* geregistreerd. In 1968 veranderde Israël de interpretatie van de Ottomaanse wetgeving, zodat het Israëlische leger de ongeregistreerde *miri gebieden* in bezit kan nemen als de boer het land drie jaar lang niet meer heeft bewerkt of het bezitsrecht niet is veiliggesteld.

Door de bouw van de muur en de procedure rondom vergunningsaanvragen kunnen veel boeren hun land niet meer onderhouden. Hun grond kan door Israël tot *state land* worden uitgeroepen en uiteindelijk worden geannexeerd. Vóór 1967, toen de Westelijke Jordaanoever was geannexeerd door Jordanië, was 13 procent van het land *state land*, in de jaren '80 was dit 40 procent. Veel Palestijns land in het gebied rondom Qalqiliya is al tot *state land* verklaard.

GRAFFITI

Graffiti wordt vaak gebruikt als protest tegen de muur. Door een tekst of afbeelding op de muur te spuiten wordt kritiek geuit op de bezetting en de muur. De graffiti's worden niet alleen door Palestijnen gemaakt. Banksy, een bekende Britse graffiti artiest, heeft in 2005 negen afbeeldingen op de muur gesprayd. Twee jaar later is hij met een aantal andere artiesten terug gegaan om rond Bethlehem meer afbeeldingen te spuiten, met als titel *'Santa's ghetto'*.

Ook vanuit Nederland zijn initiatieven genomen voor graffiti op de muur. Niels, de winnaar van de door UCP georganiseerde graffitiwedstrijd Spray4Justice, heeft in 2007 zijn winnende ontwerp op de muur bij een school in het dorp Anata (Oost-Jeruzalem) gesprayd.

In 2009 werd een brief van de Zuid-Afrikaanse anti-apartheidsactivist Farid Esack op de muur gespoten. De brief is een initiatief van Sendamessage.nl en is in totaal 2625 meter lang.

Sommige Palestijnen zien liever niet dat er graffiti op de muur wordt gespoten. Dit kan als versiering worden gezien, terwijl de muur in hun ogen een lelijk symbool van onderdrukking is.

HET INTERNATIONALE RECHT

Op 21 oktober 2003 bepaalde de Algemene Vergadering van de VN dat de muur *"in strijd is met relevante bepalingen van het internationale recht"*. Israël werd opgeroepen om de bouw van de muur in bezet gebied te stoppen en om de delen die al gebouwd waren, af te breken. Toen Israël hier geen gehoor aan gaf, vroeg de Algemene Vergadering op 8 december 2003 het Internationaal Gerechtshof in Den Haag om een advies uit te brengen over *"de juridische gevolgen die voortvloeien uit de bouw van de muur die Israël, de bezettende mogendheid, bouwt in bezet Palestijns gebied, inclusief in en rond Oost-Jeruzalem"*.

Op 9 juli 2004 bracht het Internationaal Gerechtshof een juridisch advies uit over de muur. Daarin oordeelde het Hof dat *"de bouw van een muur en de daarbij behorende maatregelen in de bezette Palestijnse gebieden in strijd zijn met het internationale recht"*. Het Hof verklaarde ook dat Israël de bouw van de muur moet stopzetten en de delen die in bezet gebied zijn geplaatst, moet afbreken. Bovendien werd vastgesteld dat de schade, die door de bouw van de muur in bezet gebied is veroorzaakt, door Israël vergoed moet worden.

Het Internationaal Gerechtshof sprak zich niet alleen uit over de muur. Het Hof benadrukte ook de illegaliteit van de Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied. Daarnaast werd benadrukt dat *"de juridische en administratieve maatregelen die de status van Jeruzalem veranderen niet geldig zijn omdat ze in strijd zijn met het internationale recht"*. Hiermee wordt gedoeld op de Israëlische annexatie van Oost-Jeruzalem.

Op 20 juli 2004 stemde de Algemene Vergadering van de VN (met 150 stemmen voor, 6 stemmen tegen en 10 onthoudingen) in met een resolutie waarin Israël wordt opgeroepen gevolg te geven aan de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof. Alle lidstaten van de VN werden in deze resolutie opgeroepen om hun verantwoordelijkheden na te komen, zoals genoemd in de uitspraak van het Hof.

VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP

De uitspraak van het Gerechtshof is duidelijk over de verantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap: *"Alle naties zijn verplicht de illegale situatie die door de bouw van de muur is ontstaan niet te erkennen en geen hulp of assistentie te verlenen die deze situatie in stand houdt; alle naties die verdragspartij zijn van de Vierde Conventie van Genève (…) hebben hiernaast de verplichting (…) de naleving van het internationaal humanitair recht door Israël te verzekeren zoals is vastgelegd in die Conventie."*

TAMER
25 JAAR

"Vroeger woonde mijn familie in Khirbet Qassa. Dat ligt op de Westelijke Jordaanoever, ten westen van de muur. Het dorp wordt, sinds de muur is gebouwd, feitelijk ingesloten bij Israël. Sinds mijn familie in dit dorp kwam wonen, fokten we schapen en geiten. Het was onze grootste bron van inkomsten.
Drie jaar geleden begon het Israëlische leger met de bouw van de afscheidingsmuur en het nieuwe checkpoint Tarkumiya. Het leger beperkte onze mogelijkheden om te reizen en de soldaten hebben mij een aantal keer aangehouden.

Anderhalf jaar geleden waarschuwde het Israëlische leger ons dat ze het dorp zouden gaan slopen. We negeerden de waarschuwing. Later kwamen er bulldozers die lichte schade veroorzaakten om ons bang te maken. Toen de muur af was namen ze hardere maatregelen tegen ons. Het Israëlische leger bracht slooporders voor onze huizen.
Vier dagen later, om acht uur 's ochtends, kwamen tientallen voertuigen van het leger, de grenspolitie en de civiele administratie (de Israëlische militaire autoriteiten) ons dorp in. Twee bulldozers, een kraan, vrachtwagens en arbeiders waren er ook bij. Niemand zei wat tegen ons. De bulldozers begonnen gewoon met het slopen van de tenten, schuilplaatsen en de voederbakken. We moesten de lammetjes en jonge geiten redden. Ongeveer 30 tenten, zes half-open schuilplaatsen van steen en meer dan tien schuilplaatsen voor de kuddes werden beschadigd. Ze gebruikten rotsen om de toegang te blokkeren tot grotten waar de mensen en het vee in leefden. De bulldozers vernietigden de opslagplaatsen voor voergewassen en graan, waardoor alles over de grond verspreid lag. De kraan stopte al het voedsel in een vrachtwagen en reed weg.
Later kwam ik erachter dat de vrachtwagens al onze troggen en bezittingen aan de andere kant van het checkpoint hadden gedumpt. Bijna alles was kapot, we konden maar een paar dingen repareren.
Het leger vertelde dat we voor de volgende middag samen met onze kuddes weg moesten. De soldaten en bulldozers vertrokken en lieten ons bedroefd achter. De vrouwen huilden en de mannen stonden perplex, niet wetend wat te doen. We waren in shock. 's Nachts sliepen we in de open lucht.
De volgende dag kwamen er vijftien jeeps van de Autoriteit voor Natuurreservaten. Ze dreigden ons te arresteren en het vee in beslag te nemen als we niet meteen weggingen. Ze bleven wachten totdat we vertrokken.
Mijn familie heeft geen ander land of huizen buiten het dorp. We hebben in totaal tienduizenden shekels (duizenden euro's) verloren, maar de emotionele schade en het gevoel van onveiligheid kan niet in geld worden uitgedrukt. We weten niet wat de toekomst ons zal brengen."

RIWAL

Naar aanleiding van een uitzending van Netwerk in 2006 heeft United Civilians for Peace onderzoek laten doen waaruit bleek dat het Nederlandse kraanverhuurbedrijf Riwal meewerkte aan de bouw van de muur. Na meerdere kamervragen verzocht de Minister van Buitenlandse Zaken Riwal om de verhuur van kranen voor de bouw van de muur te staken. Riwal zei toen haar medewerking aan de muur stop te zetten. In 2007 bleek uit onderzoek van UCP dat dit niet was gebeurd. De Minister heeft Riwal toen nog eens opgeroepen om haar medewerking stop te zetten. De medewerking van Riwal aan de muur is in strijd met de principes van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, omdat hierdoor wordt meegewerkt aan schendingen van de mensenrechten en het internationale recht.

NEDERLAND

De uitspraak van het Internationaal Gerechtshof is duidelijk over de verantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap, dus ook die van Nederland. De internationale gemeenschap moet ervoor zorgen dat de uitspraak wordt nageleefd. Daarnaast heeft de internationale gemeenschap, en daarmee Nederland, de verantwoordelijkheid om zich uit te spreken over de mensenrechtenschendingen die voortkomen uit de bouw van de muur. In de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens staat dat alle landen die lid zijn van de Verenigde Naties *"… zich plechtig verbonden hebben om, in samenwerking met de Organisatie van de Verenigde Naties, overal de eerbied voor en de inachtneming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden te bevorderen".*

Nederland heeft niet alleen de verantwoordelijkheid, maar ook de plicht om ervoor te zorgen dat de bouw van de muur onmiddellijk wordt gestaakt en dat de bestaande delen van de muur worden afgebroken. Onze regering heeft zich in het verleden een aantal keer uitgesproken over de muur en zegt Israël aan te spreken op de bouw ervan. De regering neemt echter geen concrete maatregelen nu blijkt dat Israël hier geen gehoor aan geeft. De Nederlandse regering wil geen verdere maatregelen nemen omdat ze denkt dat een "*… positieve benadering meer resultaat oplevert dan eenzijdig eisen aan Israël te stellen*".

Het is echter maar de vraag of dit zo is. De uitspraak van het Internationaal Gerechtshof is inmiddels vijf jaar oud en de Nederlandse benadering heeft tot nu toe niets opgeleverd.

Na de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof zei Ben Bot, de toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken in antwoord op kamervragen over de uitspraak:

"*De EU en Nederland blijft* [sic]*, zowel bilateraal als binnen het kader van de EU, Israël aanspreken op het feit dat de barrière op Palestijns Gebied een situatie creëert die de stichting op termijn van een levensvatbare Palestijnse Staat op de Westelijke Jordaanoever, en daarmee een duurzame vredesregeling tussen beide partijen, in gevaar kan brengen.*"

Een goede mogelijkheid om Israël aan te spreken op de bouw van de muur zijn de onderhandelingen over de uitbreiding van de relaties tussen Israël en de Europese Unie. Op 16 juni 2008 heeft de Europese Unie tijdens de EU-Israël Associatieraad de deur open gezet voor de verbreding en verdieping van haar economische en politieke relaties met Israël. Deze uitbreiding biedt een mooie gelegenheid om Israël aan te spreken op de bouw van de muur, aangezien artikel 2 van het EU-Israël Associatieverdrag bepaalt dat de relatie gebaseerd moet zijn op respect voor de mensenrechten. Nederland is één van de weinige landen die zich verzet tegen het formuleren van een expliciete relatie tussen het uitbreidingsproces en het naleven van de mensenrechten. Ondanks het Nederlandse verzet besloot de EU in juni 2009 om de onderhandelingen over de uitbreiding tijdelijk stop te zetten.

VEELGESTELDE VRAGEN

ISRAËL HEEFT TOCH HET RECHT OM HAAR BURGERS TE BESCHERMEN TEGEN AANSLAGEN?

Israël heeft, net als elke staat, het recht en de plicht om haar burgers te beschermen. Maar dit recht mag niet ten koste gaan van de rechten van een volk onder bezetting. Zoals het Internationaal Gerechtshof heeft aangegeven, is de muur illegaal en mag hij niet worden gebouwd op Palestijns grondgebied. Het straffen van een persoon of groep voor een misdaad die zij niet hebben begaan is illegaal volgens het internationale recht. Daarom is de muur een collectieve strafmaatregel.
Daar komt bij dat de muur niet is geplaatst op de Groene Lijn, maar grote stukken Palestijns land bij Israël inlijft. Als de muur daadwerkelijk was gebouwd om Israëlische burgers te beschermen, zou het logischer zijn om de muur op de Groene Lijn te bouwen. De kronkelige route van de muur is zeer moeilijk te verdedigen. Bovendien worden 285.000 Palestijnen die ten westen van de muur wonen door de bouw van de muur *de facto* bij Israël ingelijfd. De route is niet te verenigen met het veiligheidsargument dat Israël geeft voor de bouw van de muur.

IS DE MUUR EFFECTIEF?

Een veelgehoord argument voor de muur is dat het aantal zelfmoordaanslagen is afgenomen sinds de muur wordt gebouwd. Het is moeilijk vast te stellen of er een directe relatie is tussen de bouw van de muur en het afnemen van het aantal aanslagen. De muur is immers nog niet af, dus als militante groepen een aanslag willen plegen zouden ze via een omweg nog steeds Israël in kunnen reizen.
Een andere verklaring voor de afname van het aantal zelfmoordaanslagen is een wapenstilstand die sinds een aantal jaar van kracht is. In 2005 sloten de toenmalige Israëlische premier Sharon en de Palestijnse premier Abbas een staakt-het-vuren. Premier Abbas heeft verschillende gewapende Palestijnse groeperingen, waaronder Hamas, overgehaald om zich aan te sluiten bij deze wapenstilstand. Deze groepen hebben sindsdien geen zelfmoordaanslagen meer gepleegd. Aanslagen na 2005 werden gepleegd door kleine groepen die niet meedoen aan de wapenstilstand.
Het is de vraag hoe effectief de muur op lange termijn is. De muur heeft een vernietigend effect op het vredesproces en creëert fysieke afstand tussen verschillende gemeenschappen. Door de muur is het vrijwel onmogelijk om elkaar nog te ontmoeten.

WELKE GEVOLGEN HEEFT DE BOUW VAN DE MUUR VOOR HET VREDESPROCES?

Eén van de belangrijkste risico's voor het vredesproces is dat met de bouw van de muur de grenzen van een toekomstige Palestijnse staat eenzijdig worden vastgelegd. De grootste nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever worden bij Israël ingelijfd, vooruitlopend op de onderhandelingen over een toekomstige vredesovereenkomst.
Daarnaast belemmeren de bezetting, de bouw van de muur en de nederzettingen de ontwikkeling en de continuïteit van de Palestijnse economie. De muur isoleert niet alleen gemeenschappen, maar lijft ook vruchtbare landbouwgrond en waterbronnen bij Israël in. Voor een duurzame vrede is het van belang dat er uitzicht is op een levensvatbare economie in de Palestijnse gebieden. Daarnaast is het belangrijk dat een toekomstige Palestijnse staat wordt gevestigd in een gebied waarin de verschillende gemeenschappen fysiek met elkaar zijn verbonden.

IS DE UITSPRAAK VAN HET INTERNATIONAAL GERECHTSHOF EEN VRIJBLIJVEND ADVIES?

Het advies van het Internationaal Gerechtshof geeft de visie van een juridische autoriteit weer over de interpretatie van het internationale recht in deze kwestie. Bij het formuleren van het advies heeft het Hof gebruik gemaakt van dezelfde procedures en regels als wanneer ze een bindend oordeel geeft. Daarnaast heeft het Hof haar oordeel gebaseerd op verdragen die bindend zijn, zoals de Vierde Geneefse Conventie. De Algemene Vergadering van de VN heeft op 20 juli 2004 een resolutie aangenomen waarin Israël wordt gemaand om het advies van het Internationaal Gerechtshof op te volgen. Daarnaast is het vaststellen van geldend recht door het Internationaal Gerechtshof bindend voor alle staten.

DE MUUR STAAT DE VREDE IN DE WEG

Het advies van het Internationaal Gerechtshof is duidelijk over de verantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap. Ook in internationale verdragen en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens wordt duidelijk vermeld dat de internationale gemeenschap moet toezien op de naleving van deze verdragen. Dit betekent dat ook de Nederlandse regering de verantwoordelijkheid heeft om zich actief in te zetten voor de naleving van het advies van het Hof, de mensenrechten en het internationale recht. Nederland zegt Israël hier wel op aan te spreken, maar onderneemt geen concrete actie om te garanderen dat de muur wordt afgebroken. Terwijl onze regering hier wel degelijk mogelijkheden voor heeft.

De muur die Israël bouwt op de Westelijke Jordaanoever (inclusief Oost-Jeruzalem) staat een rechtvaardige vrede tussen Israëliërs en Palestijnen in de weg. De muur belemmert de economische ontwikkeling van een toekomstige Palestijnse staat, maar het risico bestaat ook dat met de bouw van de muur de grenzen van deze staat eenzijdig worden vastgelegd. Door de bouw van de muur worden de mensenrechten en internationale verdragen geschonden, terwijl een duurzame vrede alleen kan worden bereikt met respect voor het internationale recht.

UNITED CIVILIANS FOR PEACE

UNITED CIVILIANS FOR PEACE

is een samenwerkingsinitiatief van Oxfam Novib, Cordaid, ICCO en IKV Pax Christi dat zich inzet voor een rechtvaardige oplossing van de Israëlisch-Palestijnse kwestie volgens het internationale recht. Door middel van informatievoorziening, campagnes, lobby en missies probeert UCP een duurzame en rechtvaardige vrede tussen Israëliërs en Palestijnen dichterbij te brengen. UCP pleit voor een oplossing van het conflict waarbij de rechten en belangen van burgers centraal staan.

INFORMATIE

Het Dienstencentrum van UCP documenteert actuele en objectieve informatie over de situatie in de regio, zoals factsheets, landkaarten, audiovisueel materiaal en andere publicaties over het conflict. Daarnaast brengen wij eigen publicaties uit, zoals diverse brochures en een rapport over relaties tussen de Nederlandse economie en de Israëlische bezetting van Palestijnse en Syrische gebieden. Het Dienstencentrum beschikt over een uitgebreid netwerk van sprekers en experts die kunnen worden benaderd voor deelname aan workshops, conferenties en nieuwsitems. Op verzoek verstrekken wij lespakketten en verzorgen wij gastlessen over het conflict op middelbare scholen. Wij geven achtergrondinformatie, advies en training aan individuen en groepen die van plan zijn om naar de regio te reizen. Ook leveren wij regelmatig informatie aan journalisten en politici en helpen wij met het leggen van contacten in Israël en de bezette Palestijnse gebieden.

CAMPAGNES

Met publiekscampagnes vraagt UCP aandacht voor schendingen van de mensenrechten en het internationale recht. Voorafgaand aan de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof in 2004 organiseerde UCP in samenwerking met andere organisaties in de Vrije Akademie in Den Haag een symposium over de juridische aspecten en gevolgen van de muur. Om burgers en politici te wijzen op de uitspraak van het Gerechtshof en het belang van het naleven van deze uitspraak liet UCP in 2007 een replica-muur bouwen en reisde ermee langs diverse steden. Tijdens deze tour konden omstanders een tekst op de replica-muur schrijven en ondertekenden duizenden burgers een petitie tegen de muur.
Om aandacht te vestigen op de Palestijnse vluchtelingenkwestie, hield UCP in december 2008 een tentoonstelling op het Plein in Den Haag. De tentoonstelling, getiteld "Palestijnse vluchtelingen wachten al 60 jaar op rechtvaardigheid", toonde levensgrote portretten van Palestijnse vluchtelingen en hun kleinkinderen, die nog steeds als vluchteling leven.

MISSIES

UCP neemt regelmatig groepen mee naar de regio om hun kennis over het conflict te verdiepen en de situatie ter plekke met eigen ogen te aanschouwen. Tijdens deze missies worden diverse plaatsen in Israël en de bezette Palestijnse gebieden bezocht en spreekt men met politici en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties. Eerder reisden onder meer documentairemakers en politici met UCP naar het gebied. Tijdens Israëlische en Palestijnse verkiezingen stuurde UCP waarnemers naar de regio om de verkiezingen te monitoren.

STEUN HET WERK VAN UCP

Het werk van United Civilians for Peace wordt mede mogelijk gemaakt door de steun van onze donateurs. Wilt u het werk van UCP steunen door middel van een financiële bijdrage? U kunt uw donatie overmaken naar:

Rekeningnummer: 67.67.61.046
t.n.v. Stichting ICCO te Utrecht
o.v.v. donatie UCP

COLOFON

Tekst: UCP Concept, vormgeving en opmaak: Inkahootz Fotografie: Alain Gignoux, Anne Paq/Activestills.org, Erik den Boer, Frederico Campanale, Iona Hogendoorn, Maaike Hoffer, UCP Cartografie: Jan de Jong Drukwerk: Drukkerij Twigt bv
Deze brochure is een uitgave van United Civilians for Peace (UCP) en is gebaseerd op informatie van diverse internationale instanties en mensenrechtenorganisaties. UCP zet zich in voor een rechtvaardige oplossing van de Israëlisch-Palestijnse kwestie conform het internationale recht. Niets uit deze uitgave mag worden gebruikt zonder schriftelijke toestemming van UCP, © UCP (2009).
Postadres: United Civilians for Peace, Postbus 8190, 3503 RD Utrecht, T: 030-8801534, F: 030-6925614,
E: info@unitedcivilians.nl
Bezoekadres: Joseph Haydnlaan 2a, 3533 AE Utrecht

Wil je meer weten? Bezoek onze website: www.unitedcivilians.nl